

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب معلم - (راهنمای تدریس)

تفکر و پژوهش

ششم دبستان

۱۳۹۵

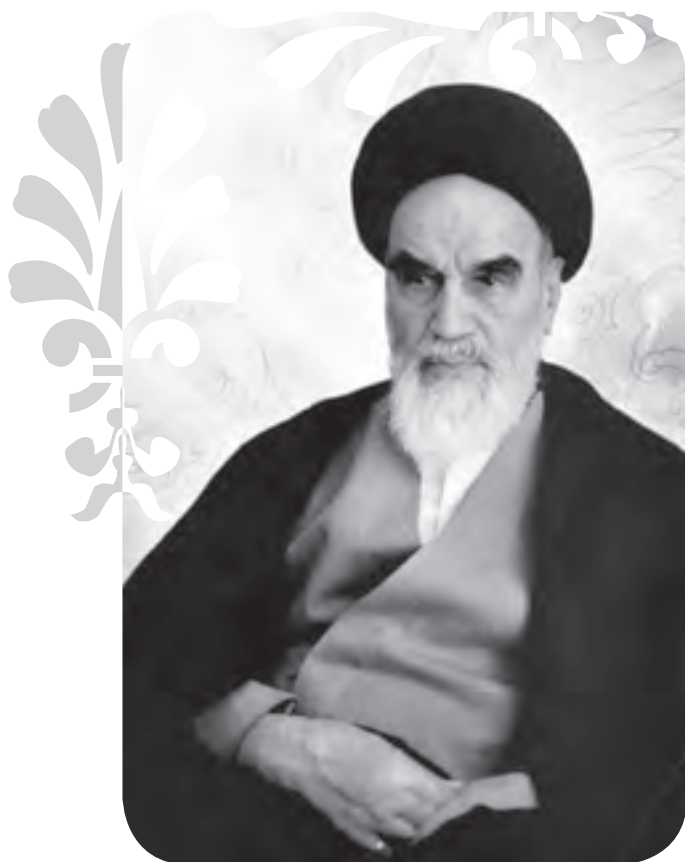
وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب :	کتاب معلم تفکر و پژوهش ششم دبستان - ۷۴/۴
پدیدآورنده :	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف :	دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف :	محبوبه اسپیدکار، محمد مهدی اعتصامی، محمد حسینی، طیبیه حمزه بیگی، میترا دانشور، علی اکبر روشندل، مهدخت صفاری نظری، فاطمه فلسفی، احمد غلامحسینی، بهمن مشفق‌آرانی (اعضای شورای برنامه‌ریزی)
مدیریت آماده‌سازی هنری :	میترا دانشور، احمد غلامحسینی، محبوبه اسپیدکار، طیبیه حمزه بیگی، مهدخت صفاری نظری و محمدعلی اسماعیل‌زاده اصل (اعضای گروه تألیف)
شناسه افزوده آماده‌سازی :	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
نشانی سازمان :	لیدا نیک‌روش (مدیر امور فنی و چاپ) - جواد صفری (مدیر هنری) - مریم کیوان (طراح گرافیک، صفحه‌آرا) - سیده فاطمه محسنی، مرضیه اخلاقی، علیرضا کاهه، حسین چراغی، فاطمه پزنتکی، فاطمه رئیس‌یان فیروز‌آباد و راحله زادفتح‌اله (امور آماده‌سازی)
ناشر :	تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن : ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹ وبگاه : www.irtextbook.ir و www.chap.sch.ir
چاپخانه :	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
سال انتشار و نوبت چاپ :	شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir) چاپ اول ۱۳۹۵

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت جایی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع، بدون کسب مجوز، ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

شابک ۹-۲۴۸۷-۵-۹۶۴-۹۷۸-۹ ISBN 978-964-05-2487-9

یکی از صفات امام خمینی این بود که تفکرشان بر تتبعشان غلبه داشت. یعنی تفکر و اندیشیدن ایشان بیش از تتبع و جست‌وجو کردنشان در کتاب‌ها بود، به طور مثال وقتی درس مکاسب را می‌گفتند، من تعدادی کتاب به خدمتشان بردم و عرض کردم، اینها را هم ملاحظه بفرمایید، فرمودند: همه را ببرید، من باید خودم فکر کنم، کسی که این همه را نگاه کند، برای فکرش مجالی نمی‌ماند.

امام خمینی (رحمة الله علیه)

فهرست مطالب

نامه‌ای به همکار

فصل اول: کلیات

- ۱
۲
۲
۳
۵
۷
۱۱
۱۲
- ۱-۱- مقدمه
۱-۲- ضرورت و اهمیت پرورش تفکر و تعقل
۱-۳- جایگاه تفکر و تعقل در برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران
۱-۴- رویکرد فطرت‌گرایی توحیدی در برنامه درسی ملی
۱-۵- فطرت‌گرایی توحیدی در برنامه درسی تفکر و پژوهش
۱-۶- حکمت در برنامه درسی تفکر و پژوهش
کلام آخر

فصل دوم: آشنایی با برنامه درسی تفکر و پژوهش

- ۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۸
۱۹
۱۹
۱۹
۲۰
۲۰
۲۲
۲۳
- ۲-۱- مقدمه
۲-۲- اصول، مفروضات و رویکردهای برنامه درسی
۲-۳- هدف‌های برنامه درسی
۲-۴- انتظارات عملکردی
۲-۵- اصول حاکم بر برنامه درسی
۲-۵-۱- اصول حاکم بر انتخاب و سازماندهی محتوا
۲-۵-۲- اصول حاکم بر روش‌های یاددهی - یادگیری
۲-۵-۳- اصول حاکم بر روش‌های ارزشیابی پیشرفت تحصیلی
۲-۵-۴- راهکارهای تحقق اصول
۲-۶- مضامین برنامه تفکر و پژوهش پایه ششم
۲-۷- نقش‌ها (معلم، دانش‌آموز، خانواده، مدیر)

۲۳	۲-۸- منابع (محیط، مواد و رسانه‌های آموزشی)
۲۵	۲-۹- شیوه‌ارزشیابی پیشرفت تحصیلی
۳۶	۲-۱۰- برنامه آموزشی
۳۷	۲-۱۱- ارتباط برنامه درسی تفکر و پژوهش و سایر دروس پایه
۳۷	۲-۱۲- اجرای برنامه درسی تفکر و پژوهش در کلاس‌های چند پایه
۳۹	فصل سوم: صلاحیت‌های معلمان برای اجرای برنامه درسی تفکر و پژوهش
۴۰	۳-۱- صلاحیت‌های اجرا
۴۱	۳-۱-۱- شناخت ویژگی‌های مخاطبان
۴۳	۳-۱-۲- کاربرد روش‌های یاددهی - یادگیری
۴۸	۳-۱-۳- مدیریت فرایند یادگیری
۵۵	۳-۲- صلاحیت‌های انتخاب‌گری (انتخاب محتوا)
۵۵	۳-۲-۱- انتخاب فعالیت از بین فعالیت‌های نیمه‌تجویزی
۵۶	۳-۲-۲- انتخاب مواد و رسانه‌های آموزشی
۵۸	۳-۲-۳- صلاحیت طراحی فعالیت (بخش غیرتجویزی یا اختیاری)
۵۸	۳-۳-۱- اصول طراحی فعالیت
۵۹	۳-۳-۲- چهارچوب طرح درس
۶۲	۳-۳-۳- سازماندهی فعالیت‌های یک جلسه
۶۴	فصل چهارم: فرایند اجرای درس‌های کتاب تفکر و پژوهش
۶۵	مقدمه
۷۱	واژه‌های تصادفی
۷۷	۴-۱- فرایند اجرای درس‌های فصل انتخاب و تصمیم‌گیری
۷۸	دبندی‌های سرزمین من
۸۴	نارنجی پوش امانت‌دار

۸۸	بوی خوش مدینه
۹۴	آفکند
۹۸	ماه بود وروباہ! (انتخابی)
۱۰۲	مارگیر و ازدها (انتخابی)
۱۰۶	۲-۴- فرایند اجرای درس‌های فصل پروژه پژوهشی
۱۰۷	روش گردآوری اطلاعات
۱۱۰	طرح سؤال پژوهش
۱۱۳	مردم پسندها
۱۱۷	زیر ذره‌بین (انتخابی)
۱۲۱	از کجا بدانم؟ (انتخابی)
۱۲۴	ارائه یافته‌های پژوهش
۱۲۸	۳-۴- فرایند اجرای درس‌های فصل نظام‌مندی
۱۲۹	لی لی حوضک
۱۳۲	پیوستگی
۱۳۶	پلنگ‌ها و گوزن‌ها
۱۳۹	یک اتفاق عجیب (انتخابی)
۱۴۳	آخر خط (انتخابی)
۱۴۶	ما کجا هستیم؟ (انتخابی)
۱۴۹	۴-۴- فرایند اجرای درس‌های فصل هویت و ارزش
۱۵۰	تپه کوچک
۱۵۳	میمون‌های گران‌بها
۱۵۷	شکلی دیگر
۱۶۳	خرسی که می‌خواست خرس باقی بماند (انتخابی)

۱۷۰	پرواز کن! پرواز! (انتخابی)
۱۷۵	من عاقبت از این پل خواهم گذشت (انتخابی)
۱۷۸	کیمیاگر (انتخابی)
۱۸۲	منابع و مراجع
۱۸۴	کتاب‌های کودک

به نام خدا

همکار عزیز سلام

برای پنج دقیقه، ذهن خود را برای یک پرواز خیالی آزاد بگذارید. تا آنجا که ممکن است، ساختارها و هدف‌های سیستم آموزش و پرورش فعلی‌مان را فراموش کنید. اجازه دهید که به «آموزش و پرورش» از چشم‌اندازی دیگر بنگریم. در تصوّر شما «آموزش و پرورش چطور به نظر می‌رسید اگر بر مبنای رویکرد شکوفایی فطرت توحیدی بنا شده بود؟ هدف آن، پرورش شاگردان باهوش، تغذیه بازار کار، یا داشتن مدارک خوب نبود، بلکه کمک به کودکان بود برای اینکه اهل تعقل و ایمان شوند.»

اگر اهل «تعقل و ایمان» شدن، هدف اصلی آموزش و پرورش بود، آیا هنوز یک برنامه درسی و آموزش موضوع محور به شکل موجود داشتیم؟ آیا امتحانات وجود داشتند؟ و اگر چنین بود، آنها چگونه بودند؟ ...

حال به پرورش تفکر و تعقل فکر کنید!

چه تصویری پیش خود مجسم می‌کنید؟ آیا کلاس‌هایی را مجسم می‌کنید که روی نظریات فلسفی کار می‌کنند؟ یا دانش‌آموزان در حال گوش دادن به یک سخنرانی در مورد فلسفه، فلاسفه و تعقل هستند؟ یا دانش‌آموزان در حال انجام فعالیت‌های هنری هستند؟ چنین تصویری در مورد درس «تفکر و پژوهش» بسیار دور از واقعیت است. به فطرت کودک آدمی فکر کنید! دانش‌آموزان قبل از آمدن به مدرسه دارای «چراهای» بی‌انتهای هستند. کودکان فلسفی به دنیا می‌آیند. آنها در سال‌های پیش از دبستان رویکردی کنجکاوانه به محیط اطراف و جهانی که در آن زندگی می‌کنند، دارند. چه اتفاقی می‌افتد که دانش‌آموزان با ورود به مدرسه به تدریج روحیه کنجکاوی و پرسشگری خود را از دست می‌دهند و پرسش‌های آنها اغلب از نوع دانش در حوزه علوم تجربی، و روش‌های پاسخگویی به سؤالات نیز از نوع روش‌های مطالعه در علوم تجربی می‌شود؟ پاسخگویی به این سؤالات و چگونگی بازگشت به فطرت کودکان هدف اصلی تدوین این کتاب است.

گروه مؤلفان